

Distriktsdyrlege

Lars O. Sween

Langs Drøbakveien, like øst for Student-samfunnet ruver et flott restaurert hus som ble bygget av distriktsdyrlege Sween for over hundre år siden.

NIKOLAI BJØRNEBY

Dyrlege

Lars Olsen Sween var født i 1855 som sønn på en gård i Furnes på Hedemarken.. I 1877 var han ferdig på Jønsberg landbruksskole og fem år senere fullførte han studier ved Den Konglige danske Veterinair og Landbohøiskole i Kjøbenhavn.

Våren 1883 ble han ansatt av amtet som distriktsdyrlege i Follo og da bosatte han seg i Ås. Han ble også noen ganger kalt amtsdyrlege. I løpet av 1890-årene hadde han noen studiereiser til utlandet for å videreutdanne seg. Han var meget godt likt av alle han kom i kontakt med her i distriktet, alltid hjelpsom som han var. Det er blitt fortalt at han ikke alltid ønsket noe betaling for det arbeidet han gjorde.

Ved siden av arbeidet som distriktsdyrlege engasjerte han seg også i foreningsarbeid. I 1893 var han med på å stifte Aas Sogneselskap (Ås Landbrukslag) og satt selv som formann i en ti-års periode. Han gjorde en stor innsats for å bedre husdyravlen i distriktet, og øke interessen for husdyrrasen rødkolle. I tillegg stiftet han en okseholdforening og en hesteavlsforening.

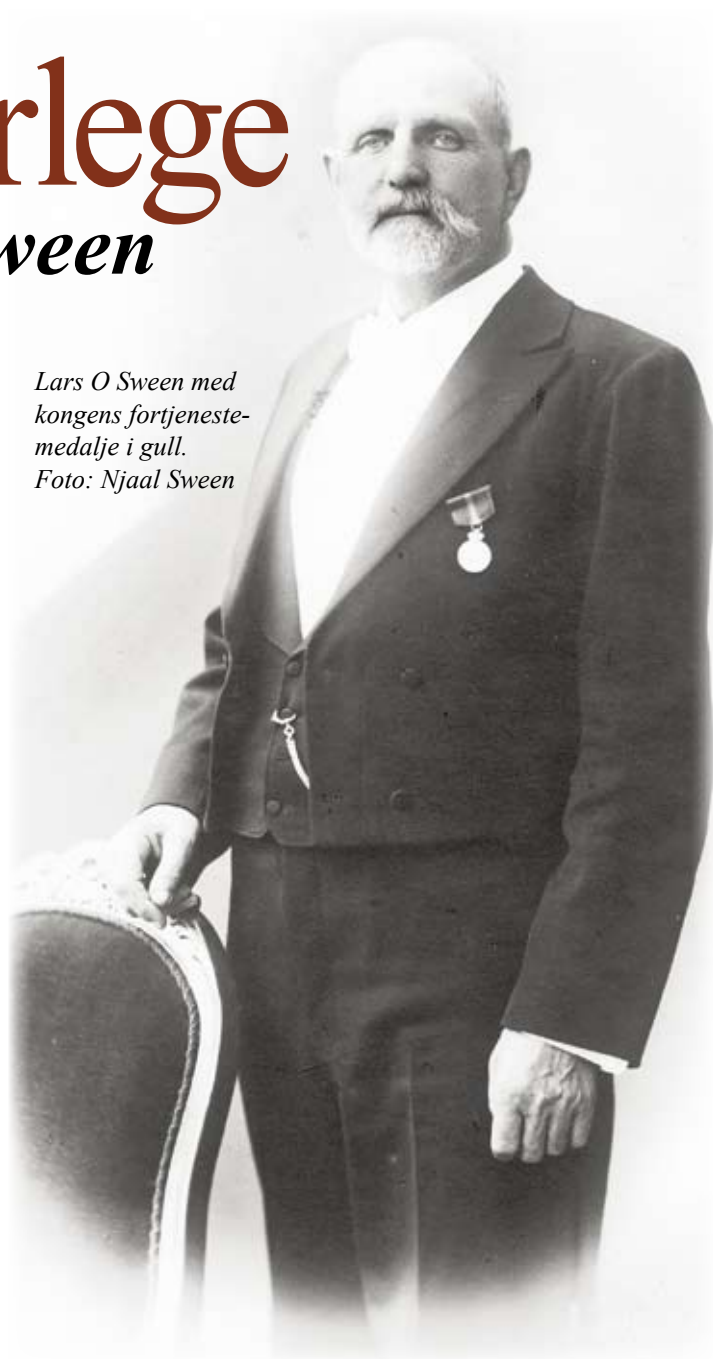
Sween satt også i en periode som formann i Den norske dyrlegeforening. I 1907 tok han initiativet til, og arbeidet for, å starte Aas Aktiemeieri ved Ås stasjonen som ble åpnet i 1910.

I anledning av at Sween fylte 65 år i 1920 holdt bygdefolket en stor fest med 130 deltagere for ham på Aasgaard kommunelokale. Det ble holdt en rekke taler og utbrakt mange skåler. Sween fikk overrakt gaver fra venner og kjente. ”Etterpaa servertes kaffe og man fik sig en svingom. Skjønt lyset streiket fortsattes den vellykede fest længe utover” kunne man lese i lokalavisen.

Hans store og uegennyttige arbeid, både som dyrlege og samfunnsborger, gjorde at han i 1923 ble tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull etter 40 års virke i Follo-distriktet. Tildelingen foregikk med en stor mottakelse i Sweens villa, Breidablikk. Av en rekke prominente personer fra hele distriktet ble han på ny overøst med taler og hyllinger. Talene ”konkluderte med en hyldest til verten – den mest avholdte mand i Follo”, som det står i et referat. Selv kvitterte han med å servere en ”splendid desert”. Desserten var ganske sikkert frukter fra hans store og innholdsrike hage. I 1925 sendte bøndene i Follo brev til herredsstyrene om å få beholde Sween som distriktsdyrlege etter at han gikk av for aldersgrensen. Han ble da konstituert frem til 1. januar 1926. Distriktsdyrlege Kristian Dahler overtok etter Sween sommeren 1926.

Lars O Sween med kongens fortjenestemedalje i gull.

Foto: Njaal Sween

Breidablikk

Da Sween kom til Ås i 1883 leide han seg inn i drengestuebygningen på Kvestad gård. I 1905 forpaktet han, av Landbrukshøgskolen, en tomt på 2 dekar for å sette opp sin egen villa. I kontrakten med Landbrukshøgskolen kan man lese: ”Det bortforpaltede Jordstykke er en del av Kajaskogen, liggende paa nordre Side af Chausseen til Aas Jernbanestation omtrent midt imellem denne og Høi-

skolens Bygningskompleks og grenser i syd til nevnte Chausse, i øst til Kajajordet, i nord og vest til Storskogen.” Videre står det blant annet: ”De paa Tomten opførte Huse maa ikke benyttes til Udsalg af berusende Drikke, til Danselokaler eller til offentlige Forsamlinger uden Landbrugsdepartementets Samtykke.” Sween forpliktet seg videre til å oppføre hus innen ett år til en branntakst

Breidablikk ca 1910. Foto: Njaal Sween

Breidablikk, Drøbakveien 23 vinteren 2009

av minst kr 3.000. Trolig ble ikke huset innflyttingsklart før i 1907.

I løpet av de første ti år ble det tre ganger lagt areal til eiendommen, til sammen 1,7 dekar.

Etter avståelse til gangvei langs Drøbakveien i 1994 er eiendommen i dag på 3,4 dekar.

Husets arkitektur beskrives som en sen sveitserstil som grenser opp mot nyklassisismen. Malermester Anders Ueland bygget samtidig et ganske likt hus nede ved Ås stasjon, Nylund som for lengst er revet. Breidablikk ble bygget rundt 1907 og er antakelig det første bolighuset på Kaja. Veggene består av laftet plank med snorer

mellom. Grunnmuren består av solide hogde steinblokker. Funn av kull rundt huset tyder på at det ble brukt til oppvarming, noe som var vanlig nær stasjonsbyen rundt 1 verdenskrig.

Som husholderske hadde han ansatt frøken Ragna Holm. Noen husker også en frøken Kvestad fra en periode. Husholdersken hadde også i oppgave å hente medisiner på stasjonen og å dele ut til kunder som kom.

Hagen

De som besøkte Sween husker at de ofte ble servert hjemmelaget vin. Det laget han selv av bær fra den store hagen. Røde og hvite rips som han hadde nok av i hagen, var råvarer

for hans rødvin og hvitvin. På Folloutstillingen i Vestby i 1924 fikk han premie for utstilt frukt og vin. Hagen var hans store interesse utenom arbeidet.

Sween var bestandig ute med hesten når han var i tjeneste. På sine siste år kjøpte han seg derimot bil. Det fortelles at han aldri tok sertifikat, men fikk andre til å kjøre for seg. Blant annet to gutter i 14 årene.

Sween ble funnet død i sin seng en septembormorgen i 1928 etter å ha vært ute i praksis dagen før. Som marskalker ved begravelsen fungerte doktor Sigurd Sødring og lensmann Thoralf Wichlund. Det ble nedlagt en mengde kranser på båret ved begravelsen.

Gravstein

I takknemmelighet over hans 45 årige virke som dyrlege ønsket nå bøndene i Follo å bekoste en gravstein på hans grav på Ås kirkegård. Follo krets av Norges Bondelag, som bestilte gravsteinen tenkte seg en monumental gravstein, lik den som var planlagt på graven til nylig avdøde direktør på NLH, Johan Hirsch. Oppdraget ble gitt til kunstneren Per Haugen fra Vågå. Gravsteinen utført i kleberstein fra Gudbrandsdalen fikk følgende

Gravsteinen som ble avduket i 1930. I tillegg til akantusranker har den også fire dyrehoder slik som vi finner over inngangen på Urbygningen. Foto: Njaal Sween

inskripsjon: ”Bønder i Follo reiste i takknemlighet dette minne”.

En søndag i september 1930 var igjen mange mennesker samlet for å hedre Sween da gravsteinen over ham ble avduket og overlevert av formannen i Follo krets til formannen i Ås Landbrukslag, som hadde påtatt seg å vedlikeholde gravstedet.

Lars O Sweens bror, distriktsdyrlege Olaus Sween fra Nord-Odal, takket på familiens vegne.

Høsten 1928 var det auksjon etter Sweens død. Breidablikk ble da solgt til Georg Næss. Forpaktingskontrakten med NLH ble overdratt høsten 1929. Næss var inspektør og forsikringsagent i Brage livsforsikringselskap. Han var sønn til den første lensmannen i Aas og Frogn lensmannsdistrikt, Olaus Hjalmar Næss.

De store åpne verandaene ble bygget inn og huset ble etter hvert mye brukt til utleie. Eier av Breidablikk fra våren 1951 var forsøksleder og professor ved Skogforsøksvesenet, Peder Braathe. Dagens eier, administrerende direktør i Forlagssentralen, Einar Einarsson, tidligere amanuensis og professor II ved Husdyrinstituttet, overtok eiendommen våren 1981. Huset er i de senere årene restaurert og de åpne verandaene igjen tatt frem.

Eiendommens adresse er Drøbakveien 23. Det offisielle navnet er Breidablikk. Da Sween bodde her ble det bare kalt Sweenhuset, et navn som fortsatt brukes blant eldre i Ås.

Uthuset som Sween fikk bygget på eiendommen har en spesiell historie, særlig blant tidligere studenter ved Landbrukshøgskolen. Mer om den historien i en senere artikkel.